

הלכות פסח תלח-תלמ

עז

אם כבר ביטלו או שיכול עדיין לבטלו¹⁰¹ שאז אין צורך לבערו אלא מדברי סופרים ולא הטריחוהו חכמים להוציא ממנו על כך¹⁰² כיון שאפשר שיאכל הנחש את כל הככר או שיוציאו מבית זה¹⁰³:

יא כוית¹⁰⁴ (ב) המין שהוא מונח בתוך הבית למעלה על הקורה¹⁰⁵ אף על פי שכבר ביטלו¹⁰⁶ מחייבין אותו להביא סולם להורידו כליל י"ד מפני שלפעמים יפול מהקורה ושמה ישכח ויאכלנו¹⁰⁷ אבל אם היה המין בבור¹⁰⁸ בין שיש בו מים ובין שאין בו¹⁰⁹ אם אין דרך לירד כתובו¹¹⁰ להשתמש בו כל השנה אין חוששין שמה ירד לתוכו בפסח ויאכל מהמין לפיכך אין מטריחין אותו להביא סולם להעלותו החמץ משם אלא מבטלו ורדיו¹¹¹:

יב כמה דברים אמורים כשהניח המין בבור על דעת לפנותו משם קודם הפסח או שנפל מאליו אבל אסור להטמין שם המין על דעת שישאר שם עד אחר הפסח¹¹² אפילו ביטלו.

ואם הטמינו שם אין מועיל לו כלום וצריך להוציאו ולבערו ב"ד אפילו אם הטמינו שם (ג) קודם ל' יום לפני הפסח עיין סימן תל"ו¹¹³:

תלמ דין מי שברק ולא מצא מספר ככרות שהניח וכו' מ' סעיפים:

א תשעה צבורים של מצה ואחד של המין שהיו מונחים לפניו וכו' עכבר ונטל מהם

קונטרס אחרון

(ב) כותב בו' התק יעקב¹ בשם העולה שבת² פסק בפשיטות דבפחות מכזית אינו צריך. ובאמת שתעולה שבת סיים דצריך עיין לדינא, ובאמת צריך עיין מנא ליה לרמב"ם לחלק, וגם נושאי כליו לא הראו מקום כבודו של חילוק זה, ולמה לא חילק כן בשאר בעיית דסליקו באם תמצא לומר, ולכן לא העתקתי כן בביאור³:

(ג) קודם ל' בו' כ"מ בהדיא ב"מ א' תל"ו סק"ח⁴ דאי לאו דסמכינן איש אומרים⁵ הוה צריך לפנות הבור ולהוציא החמץ מקרקעיתו.

מא רמב"ם שם ה"ד (לענין המין בבור, דלכאן ס"מ א).
מב וברע"ל ס"ט (לענין הולדה). וראה לעיל סי' תלג ק"א
מג ס"ק י, שאפשר כאן יורה אף הגור שיכול עדיין לבטלו.
מח גזמא שם.
מט תוס' שם ר"ה כמנוניה.
נ רמב"ם פ"ב ה"ד. שו"ע ס"ב.
נא בניא בגזמא י. ב. רמב"ם פ"ב ה"ד (דקיי"ל
נב באת"ל) שיע' ס"ב.
נב משמעות רמב"ם שם (כיון דקיי"ל באת"ל). וברע"ל
ס"ד.
נג גמרא שם. וכמעט ה' רע"ל ס' תלא ס"ד. וראה
הע"ג בתמך ע' 56.
נד בניא בגמרא שם. ונזכרת רש"י ורמב"ם שם דהו
בניא דלא איפשטא (ראה לעיל סי' תלג ק"א ס"ק י
בה"ה). ופסיקא רבנן לקולא, כשנכפול.
נה ראה ח"י ס"ק ה. פרי מגדים משב"ז סוף ס"ק ד.

צינונים לקונטרס אחרון

כא שאפילו לכתחלה יכול לעשות אצור קודם ל
(שיטת רש"י ור"ן שם, שנתבארה לעיל סי' תלג
ק"א ס"ט ט). משא"כ כאן שולדריה הכל אסור מן
התורה להטמין בבור.

זז ס"ק ז.
יח סעיף ב.
יט שפחות מכזית אינו צריך.
כ גזי אצור חטים רע"ל שם ס"ו.

הלכות פסח תלט

כבר אחד בפנינו ולא ידענו אם חמץ נמל או מצה נמל^א ונכנס לבית בפנינו^ב צריך לחזור ולברוק ואין אומרים כל דפריש מרובא פריש ומצה נמל דכיון שראינו שנמל^ג א"כ נולד לנו הספק על כבר זה אם הוא חמץ או מצה כשהיה עיניו במקום קביעות החמץ והמצה דהיינו כשעה שנמל העכבר וכל הקבוע דינו כמצה על מחצה^ד כמו שדרשו חכמים^ה ממדרש הפסוקים.

ואפילו אם כבר ביטל כל חמצו שאין כאן אלא ספק דברי סופרים ואפילו אם הכבר שנמל העכבר היה קטן^ו (א) שיש לתלות שאכלו העכבר והרי יש כאן ב' ספיקות להקל והיה לנו להקל אף אם לא ביטל אף על פי כן החמירו חכמים כאן אף אם ביטל לפי שלא הקילו חכמים בספק אחד אם ביטל ובב' ספיקות אם לא ביטל אלא בבית שהוא עומד בחוקת ברוק^ז שצמערדיו אורתו בחוקתו ולא המריחורו לחזור ולברוק פעם ב' אבל כל הדר שלא נברק אע"פ שיש כמה ספיקות לפוטרו מן הבריקה אין זה מועיל כלום שכן הוא עיקר תקנת הבריקה לברוק אפילו במקומות שאין בהם חמץ ברור אלא ספק וספק ספיקות^ח כמו שנתבאר בס"י תל"ג^י ובית זה כיון שראינו שהכניס עכבר כבר לתוכו הרי הוא עומד בחוקת שאינו ברוק שאף שכבר זה הוא ספק חמץ ספק מצה מכל מקום כיון שבוראי נכנס כבר זה שהוא ספק חמץ לבית זה אחר בדיקתו הרי נגרעה חוקת בדיקתו^י והספק שהוא מצה והספק שאכלו העכבר אינם מועילים כלום

קונטרס אחרון

(א) שיש לתלות בו עיין בחוק יעקב^א שכן הוא דעת הרמב"ם^ב ושו"ע^ג, וכך פסק הט"ז. עיין שם בסוף סק"ב שכתב והרמב"ם לא הביא מזה החילוק כו', משמע דאפילו בביטל מתמרידיו, ופשוט הוא, כיון דלא חשיב ספק ספיקא א"כ אפי' ביטל נמי לא, להרמב"ם דמתמיר בספק אחד, ואי בכבר קטן חשוב ספק ספיקא אם ביטל אפילו כבר גדול נמל, כמ"ש הט"ז, אלא ודאי דלא חשיב כלל ספק ספיקא אפי' ביטל, ומטעם שנתבאר בפנים^ה, והוא מהפרי חדש^ו. וברייחא דרפת ולולין^ז מפרש הרמב"ם משום דאין דרך להכניס חמץ לשם, כמבואר בלשונו בפ"ב ה"ז אלא א"כ הכניס כו' שחמץ שמכניסין כו' ע"ש^ח, ועי' במ"ש בס"י תל"ג בפנים. וכיון שדעת הרמב"ם ומגיד משנה ובה"ב^ט בש"ע והט"ז להתמיר אפילו ביטל, יש לחוש לדבריהם אם לא ביטל, דהוה ספיקא דאורייתא. ואפשר שגם רמ"א אינו מיקל אלא א"כ ביטל, וכן משמע בתחלת דברי הט"ז ע"ש:

- א נהווא דף ט ע"ב. מור ושריע ס"א.
- ב רש"י שם ד"ה ואחא עכבר.
- ג תוס' שם ד"ה חנוני. מור ורמ"א י"ד ס"י ק' ס"ג. מ"א ס"ק א.
- ד ברייתא שם. מור ושריע י"ד שם. וז"ל לעיל ס"י לב סנה"ס. ס"י שפ"ב. לקמן ס"י תג ס"ה.
- ה כתובות מו, א.
- ו דברים י"ג, א. (ואורי לו וקם עליו, פרש לזרק אבן לחבורת י"א ישראל וכעני אחד בניהם דהוה ליה כעני קבוע).
- ז רחב"ם פ"ב ה"י (לפירוש הראב"ד שם ברבינו). מ"מ שם ברעת רש"י והגאונים. ט"ז ס"ק א.
- ח רמב"ם שם, לפירוש הט"ז ס"ק ב. וראה ח"י ס"ק ג, ש"כ"ה גם רעת השוע"ס ס"א (שהעתיק לשון הרמב"ם), וראה ק"מ ס"ק א, דהיינו אפילו שנעם יחד, והיינו שביטל הוא כמ"ל קטן.
- ט ראה פ"ד צמח צדק ר"ב, ב.
- י מ"מ שם בשם הרא"ה. פ"ז ס"ק א.
- יא ספק כה (בהג"ה), וק"מ שם ס"ק ו.
- יב פ"ח ס"א (ברעת הרמב"ם).

צינונים לקונטרס אחרון

- ז ח, א. ולעיל ס"י תלג סכ"ד,ה. שהתירו מטעם ספק ספיקא.
- ח ע"ז^א ביאר דברי הרמב"ם בבית ס"י תלג ס"ח (ד"ה כתבו הפמ"ק), וכמ"ל שם ס"ק י חלק וכתב שלשון זה שברמב"ם קאי על אצרות ולא על דפת בקר ולולין, ולפ"ז נתבאר לילול שם סכ"ה בהג"ה ובק"מ ס"ק ו, הטעם שהקילו בפרת ולולין, משום שאכילת התרנגולים הוא ספק הרגיל וקרוב לודאי. וראה העירוב תתמא ע' 70.
- א ס"ק ב"ג.
- ב פ"ב ה"י.
- ג סוף א.
- ד קריין לתבריהון דאכלין עמהון.
- ה שכיון שבוראי נכנס כבר זה נגרעה חוקת בדיקתו. וברעת הטור שמקיל כאן (בכבר קטן), ראה לעיל ס"י תלג ק"מ ס"ק ו, שנתבאר בבי אופנים.
- ו ס"א (ברעת הרמב"ם).

הלכות פסח תלט

עט

שכך היא תקנת חכמים לבדוק בכל מקום שאינו בחוקת בדוק אע"פ שיש בו כמה ספיקות להקל.

ויש חולקין: על זה ואומרים שאם הכבר היה קמן בענין שיש לתלות שאכלו העכבר או שאכלו ערדיין עד שגיע זמן הביעור אין צורך לחזור ולבדוק אפילו אם לא ביטלו כיון שיש כאן ב' ספיקות להקל שמא מצה נטל ושמא אכלו כולו¹¹ ויש לסמוך על דבריהם אם כבר ביטל או שיכול עדיין לבטל שאז הכריקה אינה אלא מדברי סופרים¹² ובדברי סופרים הלך אחר המיקל¹³:

ב ואם פירש הכבר ממקום קביעותו¹⁴ שלא בפנינו¹⁵ ומשם נטלו העכבר בפנינו ונכנס לבית בדוק כיון שנולד הספק על כבר זה אם הוא חמץ או מצה לאחר שפירש ממקום קביעות החמץ והמצה שהרי פירש שלא בפנינו הרי אנו הולכין אחר הרוב וכל דפריש מרובא פריש ומצה הוא ולפוכך אפילו לא ביטל וכבר הגיע שעה ששית ואינו יכול לבטל אף על פי כן אין צורך לחזור ולבדוק אפילו אם הכבר הוא גדול:

ג וכן אם נתערבו הצבורים במקום קביעותם אפילו נטל עכבר מהם בפנינו אין צורך לחזור ולבדוק שאין זה נקרא קבוע כיון שאין החמץ עומד בפני עצמו אלא הוא מעורב עם המצה¹⁶:

ד שני צבורים אחר של חמץ ואחד של מצה ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ובהו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה וכל אחד נכנס לבית אחד ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל חמץ¹⁷ אם כבר ביטלו¹⁸ או שיכולים עדיין לבטל¹⁹ שאין כאן אלא ספק דברי סופרים או שהוא כבר קמן שיש כאן ב' ספיקות להקל²⁰ אין צורך לחזור ולבדוק ואף על פי שבשעה שנכנס כל כבר לבית אחד נולד לו הספק על כל כבר אם הוא חמץ או מצה וא"כ הרי ידוע לנו שלכל בית נכנס כבר ספק חמץ אף על פי כן אין הבית עומד בחוקת שאינו בדוק ולא נגרעה חוקת בדיקתו על ידי ספק חמץ שנכנס לתוכו²¹ אלא אם כן נולד לו הספק כשהיה הכבר במקום שקבוע שם חמץ ודאי שהספק הנולד במקום קביעות החמץ כיון שהחמירה בו תורה שלא לילך בו אחר הרוב שאף שהרוב הוא מצה אף על פי כן נידון כמחצה על מחצה החמירו בו חכמים גם כן שם הספק זה מגרע חוקת בדיקת הבית אבל שאר ספיקות שלא נולדו בחמץ שקבוע שם חמץ ודאי לא החמירו בהם חכמים כל כך שיוציא הבית מחוקת בדיקתו²²:

ה שני בתים עכברים וצבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס²³ אם התבטל הן של שני בני אדם ובאין לשאול זה אחר זה שניהם אין צריכין לחזור ולבדוק²⁴ אם ביטלו²⁵ או יכולין לבטל²⁶ וכל אחד יכול לתלות החמץ בבית הנידון.

יג טור רמ"א ס"א.

יד אף שבדיקת חמץ החמירו אפילו בכמה ספיקות, מ"ט נבאר לעיל ה' הלך ק"א סוף ס"ק ג' המעט שכאן הקילו לדעה זו: היינו לענין לחזור ולבדוק מה שברק כבר ... ועוד דלא תלען בספק אכילה כס' תל"ט אלא בכבר קמן שיל אכלו כולו ועכברים ... שכחו הריבה, וש"ל.

טז ח"א ס"ק ה' ח"י ס"ק ג'.

עז ע"ז ג' א'.

יז גמרא שם פ"ג ב' טור וש"ע ס"א.

יח תוס' שם ר"ה היינו. פ"ח סוף ס"א. ח"י ס"ק ה' וברע"ל ס"א.

יט ח"א ס"ק ה'.

כ גמרא פ"ג ב' טור וש"ע ס"ב.

כא גמ' ג' רמ"א. טור. ס"ז ס"ק ה' מ"א ס"ק ה'.

כב מ"א שם.

כג טור וש"ע שם.

כד ברע"ל ס"א.

כה ד"ח פ"ב ה"א. פ"ח ריש פ"ב. ח"א ס"ק ה' וראה הקרי להכות ח"ג סא, ב' שאלו ציון קמא ע' ששנ.

כו גמרא ג' א' טור וש"ע ס"ב.

כז גמרא שם. טור ולבוש ס"ב.

כח טור. רמ"א ס"ב (דלא קי"ל כדרימב"ם, אלא כמור). בי"ח ס"ב ד"ה וכמ"ש.

כט מ"א ס"ק ה'.

הלכות פסח תלט

אבל אם לא ביטלו ואינו יכולין עוד לבטלו שניהם צריכין לחזור ולברוק אפילו אם היה כבר קטן ואין כאן ב' ספיקות להקל לפי שספק זה שמא לא נכנס לבית זה או שמא לא נכנס לבית זה אינו נחשב לספק כלל מן התורה שבדוראי נכנס לאחד מהן וכיון שאינו ידוע שניהם צריכין ברוקה דהוי מנייהו מפקת? ואף שבאו לשאל זה אחר זה אין זה מועיל כלום מן התורה⁷² אלא אם כן ביטלו שאז אין צריך לברוק אלא מדברי סופרים וחכמים הקילו בספק דבריהם ואמרו שאם באו לשאל זה אחר זה כיון שאפשר לומר לכל אחד שהוא אין צריך לברוק לפי שהחמין הוא בבית הכיור⁷³ ואומרים כן אבל אם באו לשאל בבת אחת או שאחד מהם שואל עליו ועל בית הכיור כיון שאי אפשר לומר להם ששניהם אין צריכין לברוק שהרי בבית אחד יש ודאי חמין אם כן שניהם צריכין לחזור ולברוק דהוי מנייהו מפקת⁷²:

ז עכבר שנכנס לבית ונכנס אחריו וברק יפה ככל הלכות ברוקה ולא מצא כלום⁷⁴ אפילו לא ביטל⁷⁵ אין צריך לחזור ולברוק כיון שלא מצא ודאי אכלו העכבר⁷⁶ או גררו⁷⁷ למקום שאין יכול להתגלות משם ולא יבא לאכלו בפסח⁷⁸.

ואם ברק קצת הבית ומצא כבר⁷⁹ אין צריך לחזור ולברוק שאר הבית אם ביטל⁸⁰ או שביכול עדיין לבטלו⁸¹ שאנו תולין לומר שהיה הכבר שנמל העכבר אבל אם הגיע שעה וששית יש להתמיר⁸² ולברוק⁸³ כיון שאינו יכול לבטל הרי הוא ספק של תורה⁸⁴ ואפילו אם היה כבר קטן אין כאן ב' ספיקות להקל⁸⁵ מטעם שנתבאר בסימן תל"ח⁸⁶:

ז אם הניח עשרה ככרות חמין⁸⁷ קשורים⁸⁸ ומצא מ' ⁸⁹ ואינו מכיר אם הן הן הככרות שהניח צריך לברוק כל הבית⁹⁰ או עד שימצא עשרה ככרות⁹¹ לפי שאנו אומרים מה שהניח נמלו קטנים או עכברים שאי אפשר להם להתיר הקשר⁹² ולפיכך אפילו ביטל⁹³ צריך לחזור ולברוק כל הבית או עד שימצא עשרה ככרות אבל אם לא היו קשורים יחד אין צריך לברוק אלא עד שימצא כבר אחד⁹⁴ אם ביטל⁹⁵ או שיובל לבטל:

מב טור. ב"ח.
מג כל הבית, או עד שיצא אותה הכבר שמכר בבכיעות עין, כרלעיל מ' תלה מ"א.
מד לבוש מ"ב.
מה דרכי תוסה ס"ק א (לענין דלעיל מ' תלה מ"ב).
 ודינו אפילו דלעה הב' דלעיל מ"א, שנקולה נכנסם ספק ספיקא גם כשנרעה חוקה בדיקה.
מו סעוף מ. וראה הע"ב תתמב ע' 55.
מז נגרא י. א. מור ושו"ע י"ג.
מח תוס' שם ד"ה הניח. טור ודעה הב' בשו"ע מ"ג. ודמ"א בסי' תנז מ"ג. אגיה וזשא ס"ק ב. פ"ח ס"ג. עולת שבת מ"ג. חיי ס"ק י. וראה גם לקטן מ' תנז ק"א ס"ק ה.
מט ראה גם לעיל מ' תלה מ"א.
נ כרלעיל מ"ו ולקטן מ"ח. ודינו כל הדרה, כרלעיל מ' תלה מ"ב וק"א שם מ"ג א. וראה מ"מ וציונים.
נא ראה הנהו"ת על שו"ע הל' פסח.
נב ראה תוס' שם. מ"א ס"ק ג. מחצית השקל שם.
נג מור. אלה וזשא מ"א א.
נד מור ודעה הב' בשו"ע מ"ג.
נה כרלעיל מ"ו.

ל דרכי תוסה ס"ק ב, שגרמה זה ל"ין ספק א' בגופו וא' ע"י תערובות (ראה גם שו"ת צמח צדק י"ד מ' רפח מ"ד שתלמים זה בזה), שבד"מ י"ד מוס"י ז' ס"ק מו. ושם: הנה כאן דאי אמור דאורייתא אלא שלא דינען איהו הא. וראה דברי מנחם מוס"י צ"א. מ"מ וציונים.
לא ראה תוס' שם ד"ה בבת אחת.
לב ראה לקטן הל' ג' דה"ה ס"ק קפ' פג. פס"ד צמח צדק ר"ב, ג. סגולת אברם ע' 174.
לג ראה לקטן שם ס"ק מו.
לד נגורא י. א. מור ושו"ע מ"ב.
לה תוס' שם ד"ה על. מור ולבוש מ"ב.
לו רש"י שם ד"ה כל דבר. וראה מ"מ וציונים.
לז ראה לבוש שם (אפילו הכבר גדול בו). כ"ח מ"ה מ"ג ד"ה ראה (הול"ך הכבר חוץ לבית). וראה גם לעיל מ' תלה מ"ב.
לח ראה לעיל מ' תגל מ"ט. מ' תלה מ"ב.
לט נגורא שם. מור ושו"ע שם. ואם מצא פזורים נתבאר לעיל מ' תלה מ"א.
מ מור. מ"ג ס"ק ג. מ"א ס"ק ה. וראה לעיל מ' תלה מ"א, בספק שמוא אכלו. דאין מ' מוציא מידו ודאי חמין שאינו שהכונים לשם. וראה הע"ב תתמב ע' 54.
מא מ"א שם.

הלכות פסח תלמי

פא

ח אבל אם הניח תשע ומצא עשרי¹¹ אפילו לא היו קשורין¹² צריך לחזור ולבדוק כל הבית או עד שימצא עוד תשע ככרות אפילו כבר ביטל¹³ כל התשע ככרות שהניח לפי שאי אפשר לתלות להקל ולומר שהן הן התשע ככרות הראשונים וכבר העשירו הביא איש אחר והניחו כאן שאין דרך בני אדם להניח ככרותיהם אצל ככרי חבריהם אלא מיהדים להם מקום לעצמן שלא יתערבו¹⁴ לפיכך אנו אומרים שבא איש אחר שהיו בידו עשרה ככרות והניחן כאן שלא היה מונח כאן כלום כי הו' הראשונים כבר לקחו מכאן שגררום קמנים או עכברים¹⁵ ולכך צריך לחזור ולבדוק כל הבית¹⁶ או עד שימצא עוד תשעה ככרות:

ט הניח ככרות בוית זו ומצא בוית אחרת¹⁷ צריך לחזור ולבדוק¹⁸ כל הבית¹⁹ שמו אלו אחרים הן כיון שמצאן במקום אחר והראשונים נטלום קמנים או עכברים והניחום במקום אחר באותו הבית²⁰ במה דברים אמורים כשאינו יודע מנין הככרות שהניח אבל אם יודע מנין הככרות ומצא בוית אחרת כמנין שהניח אין צריך לבדוק²¹ אם ביטל²² או שיכול עדיין לבטל כיון שהבדיקה אינה אלא מדברי סופרים אנו תולין להקל שמן המתם הן הן הככרות שהניח כיון שהן שוין במנינם:

תל דין חמצו של נכרי שהופקד אצל ישראל וכו' י"ז סעיפים:

א כתוב בתורה²³ לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו בבור²⁴ עד שאינו נראה או שהפקדו אותו ביד נכרי לא יהיה עובר²⁵ עליו שהרי אינו נראה לו כל ימי הפסח תלמוד לומר²⁶ שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם אפילו הטמנו או הפקדו בין ביד נכרי בין ביד ישראל²⁷ אפילו אם הפקדן קיבל עליו אחריות²⁸ שאם יגנב או יאבד ממנו יתחייב לשלם לו דמי חמצו ונמצא שהנפקד עובר עליו ככל יראה כמו שיתבאר²⁹ אף על פי כן עובר עליו גם המפקד ככל יראה ובל ימצא כיון שגוף החמץ הוא שלו³⁰ ואע"פ שנאמר לא ימצא בבתיכם וחמץ זה אינו בביתו³¹ מכל מקום כיון שהנפקד קיבל הפקדון מדעתו ונתן לו רשות להניחו בתוך ביתו הרי השאל להמפקד את המקום שהחמץ מונח עליו והרי מקום זה קנוי להמפקד לפיכך עובר הוא על החמץ המונח

א ברייתא שם (בבברות). וראה גם לעיל סי' תלח סי"א
 ב ש"ס
 ד רש"י שם ד"ה יכול.
 ה רמב"ם שם.
 ו משמעות הרמב"ם שם, שהיה מקום לפטרו נפסק לא יראה לך (וראה לקמן בהמשך). הלמוד מבבל (גבולין).
 ז שמת יב"ש.
 ח דא"ש פ"א מס"י ד (ברעת הגאונים, שאין המפקד חייב כבעורה). מור ושורע מס"ד.
 ט רא"ש שם ברעת רבינו יונה. מור ושורע שם.
 י סוף פ. וראה עולת שבת מס"ד ואלה ונשא מס"ז ששניהם עוברים. וראה גיטל תורה כו' ע' קיש. לח' ע' נפ.
 יא רא"ש שם.
 יב ראה רא"ש שם (ברעת הגאונים המתירים, מהמכילתא פ"א).

נז גזרתי י. א. מור ושורע מס"ג.
 נח וז' ז"א מס"ג.
 נט טור בר"ה ד"ה גמ"ש רבינו ואפילו.
 ס לבוש מס"ג.
 סא רש"י שם ד"ה הכל חלוין. לבוש שם.
 סב כדלעיל סי' וש"ס.
 סג גזרתי י. רע"ב. מור ושורע מס"ד.
 סד שורע שם, וברעת הרמב"ם פ"ב ה"ב.
 סה כדלעיל סי' וש"ס.
 סו מ"א מס"ג ה.
 סז תוס' שם ד"ה הניח. פרוח מס"ד. ח"י מס"א יא.
 סח מור. פ"ח וחי' שם. וראה ח"י שם שאז דינו כמו הא דלעיל סי', כשברך מקצת הבית ומצא כבר וראה לקמן סי' הנזק"א מס"ג ה.

סימן תמ

א שמת יג, ג.
 ב ברייתא ה', ב. רמב"ם פ"ד ה"א.